

Na osnovu člana 17. tačka 28. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08), a u vezi sa Kodeksom sudijske etike, Kodeksom tužilačke etike, Smjernicama za sprečavanje sukoba interesa i Akcionim planom za realizaciju Komunikacijske strategije Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine, Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine, na sjednici održanoj 30.11.2022. godine, donijelo je:

S M J E R N I C E

Za nosioce pravosudne funkcije prilikom istupanja u javnosti i korištenja društvenih mreža

1. UVOD

Izgradnja pouzdanog i jakog sistema vladavine prava i razvoj nezavisnog, nepristrasnog, stručnog i efikasnog pravosudnog sistema jeste jedna od ključnih stepenica u procesu pristupanja Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji. Preduslov savremenog i uspješnog društva je dobro organizovano, profesionalno vođeno, normativno uređeno, nezavisno i nepristrano, ali i odgovorno pravosuđe na koga se sa povjerenjem mogu osloniti svi građani Bosne i Hercegovine.

Podizanje nivoa javnog povjerenja jedan je od značajnijih ciljeva reforme pravosudnog sektora.

Javni istupi i korištenje društvenih mreža predstavljaju izazov za sve nosioce pravosudne funkcije u pravosuđu Bosne i Hercegovine. Komunikacija u javnom prostoru bez pridržavanja visokih standarda sudijske i tužilačke etike može izrazito naškoditi integritetu pravosuđa i povjerenju javnosti u nezavisan, nepristrasan i profesionalan rad nosilaca pravosudne funkcije i pravosuđa kao cjeline. Shodno navedenom, postoji potreba za utvrđivanjem standarda komunikacije za javne istupe nosilaca pravosudne funkcije, a sve u cilju smanjenja mogućnosti negativnog uticaja na nezavisnost i nepristrasnost pravosuđa prilikom korištenja društvenih medija, kao i u svim drugim prilikama, kako u privatnom tako i javnom životu sudije odnosno tužioca. Sudije i tužioci predstavljaju posebnu kategoriju nosilaca javne funkcije u društvu, kojima je povjerena vrlo odgovorna uloga, stoga je neophodno, radi održavanja kontinuiteta povjerenja javnosti da postoje jasni standardi sudijskog i tužilačkog ponašanja koji se primjenjuju unutar i van pravosudne institucije, koji su kreirani sa ciljem da se osigura povjerenje i očekivanja građana bez obzira da li će se ikada naći pred sudijom odnosno tužiocem ili ne.

U nedostatku posebno definisanih smjernica za korištenje društvenih medija neophodno je kontinuirano naglašavati unutar pravosudne zajednice da se jednaki etički principi i pravila odnose i na istupanje putem tradicionalnih i društvenih medija, te u cjelokupnom javnom prostoru. Usljed razvoja savremenih tehnologija koje se koriste za različite vrste komunikacije, linija između privatnog i javnog prostora postaje sve tanja a samim tim raste i rizik za ugrožavanje digniteta, integriteta, nepristrasnosti i nezavisnosti pravosudne funkcije. U kontekstu društvenih medija, potreba za suzdržanošću nosilaca pravosudne funkcije postaje još veća, a rizici vezani za istupanje u tradicionalnijim kontekstima se ne umanjuju. Ovo se naročito odnosi na komentarisanja postupaka koji su u toku, kao i završenih predmeta, komunikaciju ex parte, učešće u stručnim raspravama i edukativnim aktivnostima, učešće u političkim partijama i raspravama o drugim kontroverznim pitanjima, kao i komunikaciju i ponašanje nosilaca pravosudne funkcije u javnosti uopšte.

Shodno navedenom, Smjernice daju jasna uputstva ponašanja za nosioce pravosudne funkcije prilikom istupanja u javnosti i korištenja društvenih mreža.

2. SADRŽAJ SMJERNICA

1. Nositelj pravosudne funkcije se uvijek treba pridržavati principa suzdržanosti prilikom istupanja u javnosti i biti svjestan ograničenja na njegovu slobodu izražavanja radi legitimnog interesa očuvanja autoriteta i nepristrasnosti sudstva.
2. Nositelj pravosudne funkcije treba biti svjestan da njegova lična izjava može ostaviti utisak da predstavlja stavove pravosuđa u cjelini te prilikom istupanja u javnosti voditi računa o informacijama i vrijednosnim sudovima koji se iznose.
3. U istupanju u javnosti, nositelj pravosudne funkcije treba procijeniti da li su ovo istupanje i njegov sadržaj u javnom interesu, odnosno da li se odnose na pravo, pravni sistem i pravosuđe, te da li istupanjem u javnosti nositelj pravosudne funkcije doprinosi stručnoj debati.
4. Prije pristanka na učešće u javnoj raspravi ili u TV panelu, nositelj pravosudne funkcije treba vrlo odgovorno i bez sujeta razmisliti o svom karakteru i psihološkom stanju koji mogu biti neadekvatni za ograničeni studijski prostor, koji karakterišu kamere, jaka rasvjeta, poseban i ne uvijek udoban raspored sjedenja i sl. Nositelj pravosudne funkcije treba procijeniti da li može izdržati pritisak panela u dobroj mentalnoj kondiciji i da li će kod većine publike ostati zapamćen kao intelektualac, siguran u sebe s razlogom i dignitetom. Posebno je važno, ako se radi o širem panelu, provjeriti ko će biti ostali učesnici. Sudijski odnosno tužilački integritet ne smije sudiji odnosno tužiocu dozvoliti da sjedi i diskutuje s pojedincima za koje ima saznanja ili koji se u javnosti pominju u kontekstu nekog krivičnog postupka.
5. Nositelj pravosudne funkcije treba uvijek procjenjivati da li njegovi istupi u javnosti mogu uticati na pravo stranaka na nepristrasan sud, kao i ugroziti integritet sudskog postupka, te da li na ovaj način mogu podrivati povjerenje javnosti u pravosuđe u cjelini.
6. Nositelj pravosudne funkcije treba voditi računa da ne iznosi stavove koji ne mogu biti činjenično potkrijepljeni ili se odnose na neosnovane glasine i nepotkrijepljenu kritiku. Čak i kada iznosi činjenično tačne informacije, nositelj pravosudne funkcije treba voditi računa o umjernosti i doličnosti izražavanja. Nositelj pravosudne funkcije ne treba demantije, bez obzira na eventualne provokacije ili drugo iznošenje informacija koje smatra netačnim.
7. Nosioci pravosudne funkcije treba da vode računa o svom javnom istupanju vezano za postupke koji su u toku i završene predmete, komunikaciji ex parte, učešću u stručnim i edukativnim aktivnostima i raspravama, učešću u raspravama o aktuelnim političkim i drugim kontroverznim pitanjima, kao i drugim javnim istupima u ličnom ili svojstvu nosioca pravosudne funkcije.
8. Nosioci pravosudne funkcije ne trebaju, privatno ili javno, komentarisati postupke koji su u toku, bilo da se radi o njihovim ili predmetima njihovih kolega. Ovo uključuje davanje informacija koje bi mogle samo i sugerisati o kojem se predmetu radi. Nositelj pravosudne

funkcije treba imati u vidu da u vrijeme savremenih tehnologija rijetko koji razgovor može biti privatn.

9. Nosioi pravosudne funkcije govore isključivo kroz svoje odluke u postupcima koji su u toku, a dalje informisanje javnosti o ovim postupcima, kao i eventualne demantije, trebaju prepustiti službenicima koji su u pravosudnoj instituciji zaduženi za informisanje javnosti. Uzimajući u obzir internu proceduru u instituciji, nije zabranjeno informisanje javnosti od strane nosioca pravosudne funkcije ili rukovodioca institucije kao i službenika zaduženog za informisanje javnosti uz saglasnost rukovodioca institucije.

10. Nosioi pravosudne funkcije ne trebaju davati podatke o karakteristikama drugih nosilaca pravosudne funkcije.

11. Kada komentarišu odluke u završenim predmetima, bilo u govoru, pisanom radu ili na drugi način, nosioi pravosudne funkcije to čine isključivo sa akademskog aspekta.

12. Nosioi pravosudne funkcije treba da posmatraju i komunikaciju *ex parte* kao vid komentarisanja postupaka koji su u toku, odnosno odavanje informacija vezanih za taj predmet, povrh jasne definicije ovakve komunikacije. Ovo se odnosi i na komunikaciju *ex parte* na društvenim mrežama, koja bi trebala biti odmah prekinuta kao i u stvarnom životu.

13. Nosioi pravosudne funkcije treba da vode računa da se, s obzirom na korištenje pseudonima od strane lica na društvenim mrežama, mogu naći u situaciji komunikacije *ex parte* i takve situacije treba izbjegavati ignorišući bilo kakvo komentarisanje predmeta koji su u toku na društvenim mrežama.

14. Nosioi pravosudne funkcije se trebaju suzdržati od istraživanja činjenica, stranaka, zastupnika i svjedoka u postupku putem bilo kojeg društvenog medija.

15. . Prilikom učešća u stručnim raspravama o pravu, pravnom sistemu i pravosuđu, nosioi pravosudne funkcije se trebaju pridržavati principa doličnosti i umjerenosti, te voditi računa o očuvanju integriteta, nezavisnosti i nepristrasnosti pravosuđa u odnosu na druge grane vlasti.

16. Nosilac pravosudne funkcije uvijek treba procjenjivati da li će svojim istupima u javnosti doprinijeti edukaciji ili boljoj informisanosti javnosti o pravu, pravnom sistemu i pravosuđu, te da li se pitanja o kojima govori odnose samo na njega pojedinačno ili na čitavu profesionalnu zajednicu.

17. Nosioi pravosudne funkcije treba da procijene, prilikom učešća u stručnim raspravama, da li je bolje oglasiti se samostalno ili putem strukovnih udruženja.

18. U tradicionalnim ili društvenim medijima, kao i u stvarnim i virtuelnim forumima, nosioi pravosudne funkcije trebaju komunicirati u cilju akademskog zastupanja određenih rješenja, a nikako u pogledu bilo kojeg pojedinačnog slučaja iz prakse ili određene osobe.

19. Nosioци pravosudnih funkcija trebaju prilikom učešća u edukativnim aktivnostima kolega, advokata, policije, studenata, predstavnika nevladinog sektora i javnosti, uvijek naglašavati da njihova izlaganja i izjave nemaju funkciju pravnih mišljenja niti demonstraciju pravnih stavova koje bi zauzeli u postupcima.

20. Nosioци pravosudnih funkcija treba da pohađaju specijalizovanu obuku o komunikaciji i sa medijima i javnosti uopšte. Ova obuka bi trebala obraditi pitanja suzdržanosti, doličnosti i umjerenosti te rizika javnog istupanja u odnosu na nepristrasnost i nezavisnost nosioca pravosudne funkcije i pravosuđa u cjelini. Obuka o komunikaciji bi takođe trebala obuhvatati sadržaje za izgradnju prezentacijskih i komunikacijskih vještina kao i sadržaje vezane za ulogu pravosudnih institucija u informisanju javnosti o radu pravosuđa.

21. Nosioци pravosudne institucije treba da vode računa da se prilikom obavljanja stručnih i obrazovnih aktivnosti, kao i prilikom korištenja društvenih medija, suzdrže od davanja pravnih savjeta.

22. Nosioци pravosudne funkcije ne treba da učestvuju u političkim ili drugim kontroverznim diskusijama u bilo kojoj javnoj sferi, uključujući društvene mreže. Nosioци pravosudne funkcije trebaju biti oprezni kad se radi o „kontaktima“ na društvenim mrežama sa političkim kandidatima i nosiocima političkih funkcija, kao i povezivanjima sa stranicama političkih stranaka.

23. Nosioци pravosudne funkcije trebaju voditi računa kada daju izjave o kontroverznim društvenim pitanjima u bilo kojem kontekstu, imajući u vidu zaštitu načela nepristrasnosti pravosuđa te uvijek pretpostavljajući da njihovo javno izrečeno mišljenje, odnosno vrijednosni stav, koje može biti tumačeno kao predrasuda ili predubjeđenje, može zahtijevati njihovo izuzeće u određenom postupku, što se direktno veže na pravilno obavljanje pravosudnih dužnosti.

24. Nosilac pravosudne funkcije uvijek treba ostavljati utisak distanciranog lica, koje je otvorenog uma, bez predrasuda, predubjeđenja i nepristrasno, te koje ima jednak pristup prema svima. Ovo podrazumijeva i suzdržanost od bilo kakve političke aktivnosti te komentarisanja kontroverznih društvenih tema, kao i neophodnost postojanja balansa između društvenih aktivnosti i potrebe da bude uvijek percipiran kao nezavisni i nepristrasni nosilac pravosudne funkcije.

25. Nosioци pravosudne funkcije trebaju biti svjesni da ih „razuman posmatrač“ vidi kao javnu ličnost zbog toga što obavljaju javnu funkciju i zbog toga što pravosudna funkcija istorijski uživa značajan ugled. Nosioци pravosudne funkcije trebaju znati da javnost rijetko ili nikako pravi razliku između njih kao privatnih i javnih lica. Ovo je naročito potrebno imati u vidu kod istupanja u javnosti u društvenim prilikama, uključujući i društvene mreže.

26. Nosioци pravosudne funkcije trebaju znati da je za njihov integritet podjednako važno postupanje i unutar i van pravosudne institucije, te da ponašanje van institucije, uključujući virtuelni prostor, može biti razlog za njihovo izuzeće i rizik za pravilno obavljanje pravosudnih dužnosti.

27. Nosioci pravosudnih funkcija se trebaju suzdržati od nedoličnog ponašanja, kao i rizika koji bi mogli dovesti do njihove destabilizacije kao ličnosti zbog snimanja ili prenošenja njihovog ponašanja putem savremenih tehnologija. Nosioci pravosudnih funkcija trebaju voditi računa o prikazivanju svog imidža i životnog stila na društvenim mrežama, izbjegavajući samoreklamerstvo i potencijalne negativne reakcije koje mogu provocirati dalju diskusiju neprimjerenu za nosioca pravosudne funkcije.

28. Nosioci pravosudnih funkcija trebaju paziti na to da ne koriste prestiž svoje funkcije za promovisanje vlastitih ili interesa drugih lica (fizičkih ili pravnih). Ovdje naročito treba voditi računa o funkcijama „lajkovanja“, „praćenja“, „dijeljenja“ i „komentarisanja“ koje pružaju društvene mreže i mediji. Ova preporuka se odnosi i na prikupljanje sredstava.

29. Nosioci pravosudne funkcije trebaju uvijek znati da im obavljanje javne funkcije daje karakteristike javne ličnosti, odnosno ličnosti čije izjave imaju široki odjek, te da i u situacijama kada ne ističu svoju funkciju mogu biti identifikovani kao sudije odnosno tužioci te predstavnici pravosuđa u cjelini. Nosioci pravosudne funkcije takođe trebaju uvijek biti svjesni činjenice da i u onim odnosima i aktivnostima koje smatraju privatnim imaju obavezu doličnog ponašanja, uključujući i izjave koje daju, imajući u vidu ograničenja koja voljno prihvataju zbog funkcije koju obavljaju.

30. Nosioci pravosudne funkcije trebaju uvijek imati na umu tanku liniju između privatnog i javnog, odnosno širinu javnog prostora i sužavanje okvira privatnosti, naročito kao rezultat korištenja tehnologija.

31. Nosioci pravosudne funkcije trebaju biti svjesni da korištenje društvenih medija od strane nosilaca pravosudne funkcije podliježe istim etičkim principima i pravilima koji se odnose na druga ponašanja i istupanja u javnosti. Korištenje društvenih medija od strane nosilaca pravosudne funkcije uvijek treba biti tako da ne dovodi u pitanje dignitet i integritet pravosudne funkcije i pravosuđa te nezavisnost i nepristrasnost nosioca pravosudne funkcije.

32. Prilikom korištenja društvenih medija, nosioci pravosudne funkcije trebaju imati u vidu brzinu komunikacije i nepostojanje kontrole nakon objavljivanja podataka. Nosilac pravosudne funkcije uvijek treba biti svjestan postavki privatnosti i sigurnosti te opšteg ograničenja privatnosti i sigurnosti na virtuelnim platformama. Takođe, nosioci pravosudne funkcije trebaju imati u vidu da su društveni mediji u suštini javni prostor, bez obzira na postavke privatnosti.

33. Nosilac pravosudne funkcije treba biti svjestan činjenice da i ako ne objavi svoju funkciju na društvenim medijima, pa i ako koristi pseudonim, postoji mogućnost da treće strane mogu direktno identifikovati sudiju, te je kontrola sadržaja objava neophodna. Nosilac pravosudne funkcije takođe treba znati da ga korištenje pseudonima ne može osloboditi obaveze suzdržanosti koju zahtijeva njegova službena dužnost.

34. Nosioci pravosudne funkcije trebaju biti svjesni da pokušaji uticaja na njih mogu doći iz mnogih izvora, uključujući i društvene mreže, te da bi trebali biti oprezni u komunikaciji na

društvenim mrežama u vezi sa pitanjima koja bi se mogla pojaviti pred sudom. Oni trebaju imati u vidu da društveni mediji mogu stvoriti veće mogućnosti za neprimjerenu komunikaciju prema sudijama od strane drugih osoba.

35. Nosioци pravosudne funkcije se trebaju redovno informisati o postavkama i karakteristikama društvenih medija koje koriste, kao i redovno provjeravati sadržaje na svojim profilima, uključujući reakcije i komentare drugih lica, radi preduzimanja korektivnih mjera. Nosioци pravosudne funkcije trebaju pažljivo razmatrati svoje „kontakte“ kako radi izbjegavanja razloga za izuzeće tako i radi osiguranja integriteta, digniteta, nepristrasnosti i nezavisnosti pravosudne funkcije.

36. Nosioци pravosudne funkcije treba da su uključeni u kreiranje sadržaja institucionalnih društvenih medija pravosudnih institucija ili strukovnih udruženja radi promovisanja pristupa pravdi, upravljanja pravosudnim sektorom, odgovornosti pravosuđa, transparentnosti i povjerenja javnosti u rad pravosuđa, te redukovati upotrebu ličnih profila u ove svrhe.

3. STUPANJE NA SNAGU

Smjernice stupaju na snagu danom donošenja i iste će biti objavljene na internet stranici Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine.

Broj: 11-02-03-3855/2022
Sarajevo, 30.11.2022. godine

Predsjednik
Haji Lagumdžija

